

процесс управления будет эффективным если его понимать как создание условий для самореализации личности.

Ключевые слова: *планетарное воспитание, процесс управления, самореализация личности.*

MANAGEMENT OF THE PROCESS OF STUDENTS' PLANETARY EDUCATION IN A HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

E. A. Zelenov

The article analyzes the current problem of students' planetary education management. The author asserts that in conditions of higher education the process of management will be effective if it is understood as creation of conditions for personality self-realization.

Keywords: *planetary education, management process, personality self-realization.*

Зеленов Євген Анатолійович – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ, Україна)

Zelenov Yevgen Anatoliyovych – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Chair of Pedagogics of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University (Luhans'k, Ukraine)

Рецензент – доктор педагогічних наук, доцент О. С. Белих

Reviewer – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor O. S. Belykh

УДК 378.147

ОРГАНІЗАЦІЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ З ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ

Л. Г. Кириченко

У статті проаналізовано організацію та впровадження педагогічного експерименту з формування естетичних якостей у майбутніх фахівців соціокультурної сфери та педагогічні технології, які було використано під час проведення експерименту у вищому навчальному закладі культури і мистецтв.

Ключові слова: *студенти, естетичні якості, навчально-виховний процес, вищий навчальний заклад культури і мистецтв, технології, методи.*

Основою нового покоління української культурної еліти, її світогляду, духовних і культурних цінностей є студентська молодь вищих навчальних закладів культури. Важливим методологічним завданням сучасної педагогічної практики вищих навчальних закладів культури є потреба вдосконалення навчально-виховного процесу, пошук і розробка наукових підходів до організації ефективного навчального процесу.

Питання підготовки фахівців для соціокультурної сфери є об'єктом дослідження таких психологів, управлінців сфери культури: В. Бурега, Л. Орбан-Лембрик, М. Поплавський, Л. Столяренко, Г. Тульчинський тощо.

Проблеми виховання студентської молоді розроблялися у наукових розвідках таких учених: О. Дем'янчук, А. Комарова, Л. Масол, О. Семашко, Г. Падалка, Г. Петрова, Т. Танько, Г. Шевченко тощо. Проблеми естетичного виховання й формування естетичних якостей особистості розроблялася дослідниками: Ю. Боров, О. Буров, В. Ванслов, М. Каган, Н. Киященко, І. Коніков, Л. Печко, О. Семашко, У. Суна, Г. Шевченко тощо. Дослідженню естетичного виховання студентської молоді присвячено дисертації І. Єненко, О. Іванової, Т. Мороз, Ю. Пастухової тощо.

Аналіз психолого-педагогічних джерел щодо використання сучасних педагогічних технологій знаходимо у таких дослідників: А. Алексюк, А. Нісімчук, А. Панфілова, О. Пехота, О. Пометун, І. Прокопенко, С. Сисоєва, В. Сластьонін тощо; ділової гри – у Т. Бибарцевої, Л. Новікової, А. Панфілової, С. Резніка, В. Трайнева тощо.

Як свідчить аналіз наукової літератури та дисертаційних досліджень, проблема організації педагогічного експерименту з формування естетичних якостей у майбутніх фахівців соціокультурної сфери ще не була достатньо досліджена в педагогічній практиці.

Метою даної статті є аналіз організації і впровадження педагогічної експериментальної роботи (а саме – формувального етапу експерименту) із формування естетичних якостей у майбутніх фахівців соціокультурної сфери, яка проводилася у вищому навчальному закладі культури і мистецтв.

Організацію експериментальної роботи з формування естетичних якостей у майбутніх фахівців соціокультурної сфери, а саме – формувальний етап експерименту, – було побудовано на основі взаємодії синергетичного, аксіологічного, культурологічного, цивілізаційного, діяльнісного теоретико-методологічних підходів і здійснено в таких педагогічних умовах, як: моделювання цілісного естетичного навчально-виховного простору; поєднання фахової науки й мистецтва, теоретичної й практичної діяльності.

Основними концептуальними напрямками організації педагогічного експерименту у навчально-виховному процесі ВНЗ культури і мистецтв було визначено:

- фундаментальність та інтелектуальність знань,
- індивідуальність та особистісна орієнтованість.

Відповідно до виділених напрямів, у навчально-виховному процесі ВНЗ було впроваджено деякі зміни:

- посилено індивідуально-консультативну роботу викладача;
- розширено вибіркочу частину навчальних планів;
- враховано індивідуальний підхід під час розробки індивідуальних завдань для самостійної підготовки студентів.

У своєму розумінні поняття «фундаментальність» ми погоджуємося з сучасним тлумаченням фундаментальності як симбіозу гуманітарної й природничо-наукової освіти на основі оволодіння системними, цілісними знаннями» [3, с. 20], крізь призму опанування здобутків світової культури.

Було проаналізовано естетичні можливості навчально-виховного процесу ВНЗ культури і мистецтв, зокрема Луганської державної академії культури і мистецтв, і виявлено, що відповідно до робочих навчальних планів за різними напрямками підготовки, естетичні теоретичні знання студенти отримують здебільшого з циклу гуманітарних дисциплін, частка яких є досить невеликою. Проте кожна навчальна дисципліна має вагомі можливості естетичного впливу на студентів. Ми запропонували до робочих планів культурологічних дисциплін включити різні види унаочнення навчального матеріалу, наприклад, екскурсії до музеїв міста: краєзнавчого музею м. Луганськ, музею історії і культури міста Луганськ, Луганського обласного художнього музею, літературного музею В. І. Даля тощо, адже заняття-екскурсії сприяють наповненню навчального матеріалу естетичним краєзнавчим змістом.

У сучасній педагогічній практиці у зв'язку з пошуками й розробками наукових підходів до організації ефективного навчального процесу широкого використання набуває педагогічна технологія. На основі аналізу наукової літератури з проблеми різних аспектів педагогічної технології у контексті нашого дослідження було визначено поняття «педагогічна технологія» як педагогічний комплекс засобів, способів, методів, форм, прийомів, використаних у навчально-виховному процесі роботи зі студентами з метою досягнення очікуваних результатів за сприятливих педагогічних умов.

Однією з теоретично обґрунтованих педагогічних умов формування естетичних якостей у майбутніх фахівців соціокультурної сфери було обрано інтеграцію естетичних та фахових знань шляхом введення інтегрованого спецкурсу «Формування естетичних якостей у майбутніх фахівців соціокультурної сфери», який було включено до варіативної частини навчальних планів. У своєму дослідженні інтеграцію естетичних і професійно-орієнтованих знань розглядаємо як принцип професійної підготовки майбутніх фахівців, що забезпечує усвідомлення предмета пізнання на основі естетичних законів.

Головними завданнями інтегрованого спецкурсу було визначено:

- спонукання інтересу до наукового пізнання, що є важливим у рамках інтелектуалізації та фундаменталізації знань;
- розвиток емоційно-чуттєвої сфери особистості й набуття досвіду пізнання оточуючого світу крізь призму розуміння прекрасного.

Реалізація педагогічних умов вимагала конкретної роботи в кожній з експериментальних груп. Активні студенти виконували роль лідерів у робочих групах і координували роботу викладачів і студентів мікрогруп.

Цілеспрямованій активізації роботи студентів експериментальних груп сприяли такі види робіт:

- різні форми подання навчальної інформації, залучення цікавих фактів з історії й сьогодення роботи в галузі культури, створення проблемних ситуацій з урахуванням особистісних властивостей сприйняття естетичного матеріалу, проведення дискусій та навчального діалогу;
- соціально-психологічні тренінги, спрямовані на створення атмосфери довіри, що дозволило замислитися про себе як особистість майбутнього фахівця, про власне місце у житті;
- різноманітні навчально-творчі завдання, розробка й презентація творчих проектів, творчі зустрічі з відомими продюсерами творчих колективів. До видів творчих завдань було запропоновано ділові ігри, побудовані на основі краєзнавчого матеріалу, насиченого естетичним і культурологічним змістом;
- технології самоменеджменту, серед яких прийоми й методи естетичної самореалізації й естетичного саморозвитку творчого потенціалу відповідно до концепцій самоменеджменту;
- студентська конференція з метою підбиття підсумків спецкурсу.

Наочною базою при впровадженні запропонованих технологій було використано різні джерела. Серед них:

- твори образотворчого мистецтва (під час споглядання картини або скульптури, яка відображає життя людини чи природи, у студентів розвивається не лише сприйняття, а й фантазія;
- музичні твори, які, відображаючи дійсність за допомогою мелодій, інтонацій, тембру, впливають на емоційно-почуттєву сферу людини, на її поведінку;
- твори художньої літератури, адже головним естетичним засобом в літературі є слово;
- театральні вистави, концерти, циркові вистави (естетичну цінність поданих джерел вбачаємо у тому, що вони поєднують у собі елементи різних видів мистецтва);
- приклади естетичної й моральної поведінки людей, адже моральні вчинки студентів, успіхи в праці, спортивній, художній діяльності є предметом обговорення з естетичних позицій;
- краса природи, її розмаїття та гармонія барв, звуків, форм, явища природи.

Під час проведення занять ми намагалися створити творчу атмосферу з метою сприяння розкриттю індивідуальності студентів, їхніх смаків та уподобань, творчого пошуку. Довели педагогічний сенс такі методи, як робота в малих групах, дидактичні ігри, презентації творчих проектів. Ми погоджуємося з дослідницею Н. Запесоцькою, що сучасна система підготовки працівників соціально-культурної сфери має забезпечувати необхідний рівень розвитку проектної культури, бо проект визначає сутність всіх технологій соціально-гуманітарної спрямованості – рекламної справи, організації шоу-акцій, PR-комунікацій тощо [2].

Серед цікавих прикладів проектів слід відмітити: «Проект створення телепередачі «Входження до світу прекрасного (сольні й еклектичні шоу-програми творчих колективів ЛДАКМ)», «Проект організації конкурсу молодих модельєрів-дизайнерів Луганської державної академії культури і мистецтв»; «Проект створення студії сучасного танцю «REMI – DANCE» на базі діючої професійної концертної студії «Центр Д».

На заняттях спецкурсу було введено ігрові технології: ділові ігри, які було побудовано на краєзнавчому матеріалі з метою вивчення культурного потенціалу регіону, адже за результатами констатуючого експерименту було виявлено серйозні недоліки у знаннях з історії та культурної спадщини України, рідного краю, про що наголошують сучасні дослідники [1, с. 59]. З краєзнавчого матеріалу було використано: фотографії архітектурних споруд,

краєвидів, картин, малюнків, історичні факти із біографічних портретів видатних особистостей, які суттєво вплинули на розвиток нашого краю, кольорові ілюстрації, карти, графічні роботи.

Аналізуючи результати ділової гри, студенти виявили пізнавальний інтерес до історії свого краю, почуття пошани до його історичного минулого. Естетичні почуття й емоції викликало знайомство з літературним стилем Густава Гесс де Кальве, особливо з його працями: «Варіації на теми українських народних пісень («Як казала матуся» та ін.)», «Сковорода – український філософ» (опублікована в «Украинском Вестнике» у 1817 р.), з фотографіями Покровського собору Свято-Троїцького храму, побудованого на Луганщині наприкінці XVIII – початку XIX ст., краси природи.

Окрім спецкурсу, з метою набуття студентами експериментальних груп естетичного практичного досвіду подальшу роботу було спрямовано на:

- організацію творчих заходів (участь у науково-дослідній роботі, інститутських святах, виставках, гуртковій роботі за інтересами, підготовка та проведення фестивалів, концертів, які містили естетичну складову й спонукали до більш глибокого розуміння сутності мистецтва),

- естетичне оформлення аудиторних та позааудиторних приміщень (підготовка хореографічної, концертної зали до творчого заходу, створення естетичного середовища в гуртожитку, аудиторіях);

Спираючись на індивідуалізацію та особистісно-орієнтований підхід, ми залучили всіх абсолютно студентів експериментальних груп до розробки та впровадження разом із студентами творчих спеціальностей творчих проектів, наприклад, фестивалю юнацької творчості «Аліса в країні чудес». Організаторами виступили викладачі кафедри менеджменту та студенти – майбутні менеджери сфери культури I курсу спільно з асоціацією молодих інвалідів «Схід». Метою проведення було визначено благодійну акцію з метою підтримки художнього таланту дітей з обмеженими можливостями у формі аукціону. Кожен студент отримав індивідуальне завдання і належність до групи, у складі якої він співпрацював. До організації проекту було залучено студентів, які навчаються за творчими напрямками підготовки. За результатами аналізу проведеного проекту ми звернули увагу на емоційний стан і емоційний відгук студентів на проблеми дітей-інвалідів, на їхнє щире бажання співпрацювати з ними надалі. Експертна група оцінила проект як ефективний, бо студенти зацікавилися роботою, у них з'явилося бажання працювати й надалі.

Також було організовано благодійний концерт «Ми запалюємо зірки» групи «Субіто» (ЛДАКМ), II Міжнародний фестиваль дитячої мультиплікації «Сюрприз», концерт «Весь світ з тобою», передноворічний благодійний ярмарок. Кошти, зібрані від подібних проєктів, було відправлено на лікування дітей, які страждають на важкі захворювання або на потреби обдарованих дітей із малозабезпечених родин.

Експертною групою було відмічено, що в процесі творчої практичної діяльності більш повно здійснюється вплив видів мистецтва на особистість майбутнього фахівця. Результатом спілкування особистості студента з об'єктами естетичної діяльності – мистецькими творами стало естетичне переживання й емоційний відгук, що поступово сприяло накопиченню естетичного досвіду, системи естетичних і наукових знань. Аналізуючи участь студентів у названих заходах, ми відмітили зростання пізнавальної й творчої активності кожного студента, розширення світогляду, суспільної відповідальності. Інтеграція різних видів естетичної діяльності в практичній діяльності сприяла розвитку естетичної свідомості студентів, розкриттю їхніх природних задатків, розвитку творчих здібностей.

Таким чином, було використано естетичний потенціал програмових дисциплін, активізовано естетичне освітнє середовище, створено можливість для творчої естетичної діяльності в системі інститутських заходів та естетичну комунікативну атмосферу, підвищено рівень естетичної культури студентів, викладачів, кураторів. Ми переконалися, що сьогоденні студенти, які представляють нове покоління у світі культури і мистецтв, працездатні й цілеспрямовані на шляху до самореалізації.

Отримані результати дозволяють зробити висновок про ефективність впровадження педагогічного експерименту та запропонованих педагогічних технологій. Подальша розробка проблеми є важливим методологічним завданням сучасних вищих навчальних закладів культури і мистецтв.

Література

1. Виткалов В. Українська культура в системі сучасної вищої освіти / В. Виткалов, О. Граб // Вища школа. – 2008. – № 10. – С. 59.
2. Запесоцкая Н. А. Проектная культура как основа профессионального мастерства менеджера социально-культурной сферы : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. пед. наук спец.:13.00.05 «теория, методика и организация социально-культурной деятельности» / Наталья Александровна Запесоцкая. – Санкт-Петербург., 2007. – 23 с.

3. Колот А. Інституційні засади та інноваційні технології забезпечення якості економічної освіти / А. Колот // Вища школа. – 2011. – № 12. – С. 16–39.

ОРГАНИЗАЦИЯ И ВНЕДРЕНИЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ЭКСПЕРИМЕНТА ПО ФОРМИРОВАНИЮ ЭСТЕТИЧЕСКИХ КАЧЕСТВ У БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СФЕРЫ

Л. Г. Кириченко

В статье дан анализ организации и внедрения педагогического эксперимента по формированию эстетических качеств у будущих специалистов социокультурной сферы и педагогические технологии, которые были использованы во время проведения эксперимента в высшем учебном заведении культуры и искусств.

Ключевые слова: *студенты, эстетические качества, учебно-воспитательный процесс, высшее учебное заведение культуры и искусств, технологии, методы.*

ORGANIZATION AND INTRODUCTION OF PEDAGOGICAL EXPERIMENT ON FORMING OF AESTHETIC INTERNALS FOR FUTURE SPECIALISTS OF SOCIOCULTURAL SPHERE

L. G. Kirichenko

The author of the article gives analysis of the organization and introduction of pedagogical experimental work on formation of aesthetic qualities of future managers in the sphere of culture and pedagogical technologies, which are used in the universities of culture and art.

Keywords: *students, aesthetic qualities, scientific and educational process, university of culture and art, technologies, methods.*

Кириченко Лілія Георгіївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач Луганської державної академії культури і мистецтв (м. Луганськ, Україна).

Kyrychenko Liliya Georgiyivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of Luhans'k State Academy of Culture and Arts (Luhans'k, Ukraine)

Рецензент – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор Г. П. Шевченко

Reviewer – Member-correspondent of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor G. P. Shevchenko